

Middelalderborgen ROSBORG belyst ved samtidige kilder

Diplomatarium Danicum. 1397-1406

Jens Thomsen¹⁾, ridder, høvedsmand på Rosborg, skænker Løgum kloster de penge, for hvilke klostret havde pantsat sit gods i Arnum, Vollerup og Bylderup til ham, mod at han og hans hustru Ingerd må beholde godset for livstid. Se kopi af afskriften på s. 5.

Sprog: middelalderlatin

Forlæg: Afskrift i Løgumbogen med overskrift: *Paa ien gaard y Arnum, in Wolderup oc ien y Bulderup.*

Tryk: Gengivet i Diplomatarium Danicum, 4. rk. 6. b 1396-1398. Ved Aage Andersen. 1998. nr. 476 s. 390.

Oversat til dansk i Danmarks Riges breve, 4. rk. 6. b 1396-1398. Ved Aage Andersen. 1998. nr. 476 s. 320-321.

Tekst:

Omnibus presens scriptum cernentibus Iohannes Tomesson, miles, capitaneus castri Roetzburch, salutem in domino. ♦

Nouerint uniuersi presentes et future me sano animo et bene deliberata uoluntate ob remedium anime mee ac etiam anime domine Catherine, quondam uxoris mee, donasse monasterio de Loco dei, alias Lugum closter dicto, ac abbati et conuentui ibidem omnes illas pecunie summas, pro quibus mihi abbas et conuentus ipsius monasterii bona sua impignorauerant, uidelicet totum, quod possident in uilla Arnum parochie Hgthrgp in Hwidinherret, necnon bona ipsorum in uilla Waldorp parochie Byældrop in Sloxherret ac etiam in uilla et parochia Builderop eiusdem Sloxherret, ea ratione, ut ipsi pro nobis dominum iugiter intercedant. ♦

Et insuper omnes litteras, super premissis bonis confectas, et mihi per eosdem dominos datas, exnunc casso et adnihilato et pronuntio cassatas omnino et adnichilatas, ita tamen quod ex concessione prescriptorum

Oversættelse:

Jens Thomsen, ridder, høvedsmand på borgen Rosborg til alle, der ser dette brev, hilsen med Gud.

Alle nulevende og fremtidige skal vide, at jeg sund på sjælen og med velovervejet vilje til bod for min sjæl og ligeledes fru Katerines, min afdøde hustrus sjæl, har skænket klostret i Løgum, også kaldet Løgum kloster, og abbed og menige konvent²⁾ sammesteds alle de pengesummer, for hvilke abbed og menige konvent i dette kloster havde pantsat deres gods til mig, nemlig alt hvad de besidder i landsbyen Arnum i Højrup sogn i Hviding herred, desuden disses gods i landsbyen Vollerup i Bylderup sogn i Slogs herred og ligeledes i landsbyen og sognet Bylderup i samme Slogs herred, af den grund, at disse vedvarende skal gå i forbøn hos Herren for os.

Og desuden kasserer og ophæver jeg fra nu af alle breve, der er affattet vedrørende fornævnte gods og givet mig af samme herrer, og erklærer dem overhovedet for kasseret og ophævet, dog således, at jeg fornævnte

abbatis et conuentus ego Iohannes Tomisson predictus, quamdiu uixero, et uxor mea domina Ingerd, quam pronunc habeo, in uiduitate post mortem meam inmediate permanserit, omnia prefata bona teneamus, sic quod ad proprietatem et possessionem prenominati monasterii libere heredum nostrorum contradictione non obstante reuertantur. ♦

In cuius rei testimonium etcetera.

Jens Thomsen, så længe jeg lever, og min hustru fru Ingerd, som jeg nu har, så længe hun forbliver i enkestand umiddelbart efter min død, ifølge foranførte abbed og menige konvents tilståelse [accept] skal beholde alt det fornævnte gods, således at det frit skal vende tilbage til fornævnte klostres ejendom og besiddelse uanset indsigelse fra vore arvinger.

Til vidnesbyrd herom o. s. v.

¹⁾ Jens Thomsen / Johannes Tommessen Lindenov til Fovslet (gods ved Kliplev i Sønderjylland) blev ridder i 1397 ved dronning Margretes kroningsfestlighederne i Kalmar, der forende de nordiske lande i Kalmarunionen. Jens Thomsen nævnes første gang som ejer af Fovslet i 1381 og sidste gang i 1416.

²⁾ Konvent er en forsamling af klosterets munke

Diplomatarium Danicum. 1406. 5. september. Ålborg

Hr. Mogens Munks¹⁾ genbrev til kong Erik²⁾ og dronning Margrete³⁾ på slottene og de faste borge Kolding og Rosborg med tilliggende len og byerne Kolding og Vejle med løfte om at holde dem til jomfru Katrines⁴⁾ og Danmarks riges hånd, hvis både kongen og dronningen skulle dø. Se kopi af dokumentet på s. 6.

Sprog: gammeldansk.

Forlæg A: København, Rigsarkivet, NKR 2088; tidl. C 5 len Nørrejylland. Pergament. Højde: 14,5 (plica: 1,7) cm. Bredde: 27,8 cm. Påskrift: *Her Magnus Munks bref vm Coldingæ oc Rotzsborch etcetera*, og derefter med anden hånd: *at ha hauer them i tro aff konung Erik oc drotnyng Margrete*. **Segl:** **1:** Mogens Munks segl af ufarvet voks i perg.rem, DAS. 1110; **2:** seglsnit; **3:** Stig Munks segl af ufarvet voks i perg.rem, AS. L v 11; **4:** Jens Krabbes segl af ufarvet voks i perg.rem, AS. L v 61 (S' NICOLAI KRABBE); **5:** seglsnit; **6:** perg.rem.

Tryk: Nye danske Magazin, 2. rk., bd. 6, 1836. s. 236-39; Kofod Ancher, Dansk Lehns Ret 163; Kofod Ancher, Jurid. Skrifter III 432; Gammeldanske diplomer, gruppe A: den middelalderlige overlevering 1. rk. 1364-1410, III b. 1405-1407. Ved Inge Bom & Thelma Jexlev. 1961. s. 104-106 - Reg. Dan. nr. 3201*; Rep. nr. 4825.

Digitalt: <http://diplomatarium.dk/dokument/14060905003>

Tekst

Iak Magnus Munk riddare kungør oc kennes for allæ the thettæ breff see eller høræ. at iac som i dach ær aff mechtich herræ oc førstæ myn

Oversættelse

Jeg, Mogens Munk, ridder, kundgør og bekender over for alle, der ser eller hører dette brev, at jeg i dag af den mægtige herre og fyrste, min

nadhighæ herræ konung Erik oc aff mechtich frwæ oc førstynnæ myn nadhighæ frwæ drotning Margretæ the slot oc fæste swosom ær Koldinge oc Rotsborgh meth the læn ther nw til liggæ/ oc meth Koldinge by oc Wæthlæ/ ey for pant oc ey for skadhæ oc for engen stycke vtan i ræt tro oc i allæ madæ som her æfter følgher anamet oc vntfonget hafwer/ Først at e nar fornempdæ myn herræ eller frwæ bodhe eller annen theræ the fornempdæ slot oc fæste læn oc køpstædher cræfwæ oc igen hafwæ wele tha sculæ the thøm bodhe eller annen theræ hwilken theræ først cræfwer igen fongæs oc antwordhes frii oc vnbeworen vtan al geensechn oc lenger tøfring./ ♦

Ware thet oc swo at annen theræ aff ginge hwilket gudh forbyudhe swosom ær fornempdæ myn herræ eller frwæ før æn the thisse fornempde slot oc fæste oc læn oc køpstædher crafde oc igen finge tha sculæ the fornempdæ slot oc fæste læn oc køpstædher antwordhes hwilken igen lefwer aff thøm badhe fornempdæ myn herræ eller frwæ. genist tha then thøm cræfwer eller hafwæ wil vtan lenger tøfring. ♦

Schedhe thet oc swo thet fornempdæ myn herræ oc frwæ her for innen bodhe aff ginge thet gudh forbyudhe tha sculæ the fornempdæ slot oc fæste læn oc køpstædher haldæs til myn iuncfrwæs iuncfrw Kathrines fornempdæ myn herræ konungens susters oc rigens hand i Danmark ♦

Oc wil iac oc scal hennæ tha swo hiælpæ til brøth at kommæ oc besøryæ oc betrachtæ meth andræ rigens rath oc mæn i allæ madæ som iak wil antswaræ for gudh oc fornempdæ myn herræ oc frwæ konung Erik oc drotning Margretæ mic til trot hawæ oc til tro. ♦

Item then stund fornempdæ myn herræ oc frwæ mic til thettæ forscrifnæ tro tha wil iac oc scal. allæ som i then læn oc køpstædher byggæ oc bo/ haldæ oc ladæ with frith logh oc ræt æfter myn bæstæ macht/ oc i engæ madæ vforrættæ eller meth myn wilyæ vforrættæ ladæ/ oc vppa myn herræs oc frwæs oc krwnens ræt at sta oc ey for symæ/ oc til hiælpæ thisse fornempde slot oc fæste læn oc køpstædher at byggæ oc besættæ æfter myn bæstæ macht ♦

nådige herre kong Erik, og af den mægtige frue og fyrstinde, min nådige frue dronning Margrete har fået overdraget og har modtaget slottene og de faste borge Kolding og Rosborg og med de len, der nu ligger dertil, samt med byerne Kolding og Vejle, ikke som pant og ikke som skadeserstatning og af ingen anden årsag uden i god tro, sådan som herefter står skrevet: når min fornævnte herre eller frue enten begge eller den ene af dem kræver at ville have de nævnte slotte, faste borge, len og købstæder tilbage, så skal de overgives og overdrages til dem begge eller den af dem, som først kræver dem tilbage, frit og upåklaget uden indsigelse eller længere forhaling.

Skulle det ske, at den ene af dem går bort - hvad Gud forbyde - enten min fornævnte herre eller frue, inden de havde krævet disse nævnte slotte, faste borge, len og købstæder og før de havde fået dem tilbage, så skal nævnte slotte, faste borge, len og købstæder straks overgives til den overlevende af de to, min nævnte herre eller frue, når vedkommende kræver at få dem tilbage, uden nogen forhaling.

Skulle det ske, at både min herre og frue forinden begge afgår ved døden - hvad Gud forbyde - så skal de nævnte slotte, faste borge, len og købstæder holdes til min jomfrues, jomfru Kathrines, nævnte hr. kongens søsters hånd og til Danmarks riges hånd.

Og jeg vil og skal da hjælpe hende at komme til brød og sammen med rigets andre råder og mænd sørge derfor og stræbe derefter, sådan som jeg vil stå til ansvar over for Gud og som min herre og frue kong Erik og dronning Margrete har betroet mig og nu betror mig.

Fremdeles vil og skal jeg i den tid, min nævnte herre og frue betror mig dette fornævnte efter min bedste evne holde alle, der bygger og bor i de len og købstæder, ved fred og lade dem nyde lov og retfærdighed og ikke på nogen måde at forurette dem eller med min vilje lade dem forurette samt stå fast på og ikke forsømme min herres og frues samt kronens ret og efter min bedste evne hjælpe dem til at bebygge og bosætte sig i nævnte slotte, faste borge, len og købstæder.

Oc wil iac mic i al stycke swa bewisæ oc gøræ swosom iac wil bekennes for gudh oc fornempdæ myn herræ oc frwæ oc iuncfrwæ mic til trot hawæ oc til tro ♦

Allæ thisse forscrifnæ stycke oc artikle/ lofwæ wy swosom ær iak fornempdæ Magnus Munk Iens Nielssøn aff Awæntzbergh riddaræ/ Stigh Munk Iens Krabbe Iens Anderssøn aff Wæng oc Iens Anderssøn aff Loghæ/ wy alle fornempde meth waræ arwingæ meth een sampneth hand fornempdæ war herræ oc frwæ oc iuncfrwæ konung Erik oc drotning Margretæ oc iuncfrwæ Kathrinæ oc theræ arwingæ oc æfterkommæræ oc riget stadhighæ fastæ oc vbrødelicæ at haldæ wither war gotho tro oc sannend vtan al argelist oc hiælpærædhe eller nogor tøfring ♦

Ok til mere bewaring allæ thisse forscrifnæ styckes tha hafwæ wy fornempdæ waræ incigle meth wilyæ oc witscap hengt for thettæ breff ♦

Datum Alæborgh anno domini millesimo cdo sexto. dominica proxima ante festum natituitatis beate Marie uirginis\

Og jeg vil på alle punkter optræde og handle, sådan som jeg vil kunne være bekendt over for Gud, og som min nævnte herre, frue og jomfru har betroet mig og nu betror mig.

Alle disse punkter og artikler lover vi, som er fornævnte Mogens Munk, Jens Nielsen af Aunsbjerg, riddere, Stig Munk, Jens Krabbe, Jens Andersen af Vænge, Niels Andersen af Låge i fællesskab sammen med vore arvinger over for vor fornævnte herre kong Erik, dronning Margrete og jomfru Katrine samt deres arvinger og efterkommere og riget at overholde bestandigt, fast og ubrydeligt på vor gode tro og sandhed uden list, svig eller nogen forhaling.

Til større bekræftelse af alt det foranskrevne har vi fornævnte med vor vilje og vort vidende hængt vore segl under dette brev.

Givet i Ålborg i det Herrens år 1406 søndagen inden den hellige jomfru Marias fødselsdag.

¹⁾ Mogens Munk/Magnus Munk (?-1410) til bl.a. Boller ved Horsens var dronning Margrethes højt betroede mand, bl.a. medlem af rigsrådet. Han blev ridder i 1397 ved dronning Margretes kroningsfestlighederne i Kalmar. Mogens Munk blev lensmand i 1406 på Rosborg med Vejle, Koldinghus med Kolding by, Bygholm, Horsens og Endelave. 1406 indløste dronning Margrete Galten herred som Mogens Munk havde haft i pant for 700 lødige mark; og samme år forlenedes han til gengæld med Koldinghus, Rosborg (Vejle) og Bygholm (Horsens). Det sidste slot, der lå nær ved hans egen gård Boller, fik han på livstid. Han faldt som leder af hæren den 12. august 1410 i det blodige slag ved Eggebæk på Sollerup hede i Sydslesvig i kamp mod de holstenske grever. Holstenerne vandt og befæstede dermed deres kontrol over den gamle danske landsdel Slesvig.

²⁾ Erik 7. af Pommern, ca. 1382-1459, var konge af Danmark, Norge og Sverige fra 1396 (Norge fra 1389) og unionskonge 1397-1439/41. Han var søn af hertug Vartislav 7. af Pommern-Stolp (d. 1394) og Margrete 1.s søster Ingeborgs datter Maria af Mecklenburg (d. 1394). Efter Margrete 1.s søn Olufs død i 1387 blev Erik, der oprindeligt hed Bugislav, Margretes fostersøn og opdraget til kongegerningen. Reelt overtog han dog først magten efter Margretes død i 1412.

³⁾ Margrete I (1353-1412) var den reelle regent over Danmark fra 1376, Norge fra 1380 og Sverige fra 1389: Hun fortsatte sin fader Valdemar III Atterdags indsats for styrkelse af kongemagten ved at forøge krongodset og trænge adelens indflydelse tilbage. Margrete nedlagde mange små adelige borge. Hun søgte også at genvinde dansk suverænitæt over hertugdømmet Slesvig i kamp med de holstenske grever. Margrete fik sin søsterdattersøn Erik af Pommern kronet som nordisk konge i 1397.

⁴⁾ Jomfru Katrines var søster til Erik VII af Pommern, og datter af hertug Vartislav 7. af Pommern-Stolp og Maria af Mecklenburg.

Hwidingerret

141 Paer ien Saard v Arnum, H Wolderup
oc ien v. Eilwderup

Quibus presens scriptum texentibus Johannes
Tomess miles Capitaneus castri Roetzburge
salutem in domino. Nouerint Vniuersi presentes
& futuri me sano animo et bene deliberata volum,
tale ob remedium anime mee ac etiam anime
domine Catherine quondam uxoris mee, donasse
Monasterio de Loaldei alias Engum sloster,
dicto, ac abbati & conuentui ibi, omnes illas
pecunie summas, pro quibus mihi Abbas et con-
uentus ipsius Monasterij bona sua impignora-
uerant, videlicet, totum quod possident in villa
Arnum parochie Sothrop in Hwidingerret
Nerou bona ipsorum in villa Watdorp paro-
chie Gualdorp in Sloxferret. Ac etiam in
villa & parochia Eilwderup eiusdem Sloxferret,
ea ratione, ut ipsi pro nobis dominum inquit
intercedant. Et insuper omnes literas super pre-
missis bonis confectas, & mihi per eosdem dominos
datus, ex nunc cassa & ad nihil, & pronuntio
cassatis omnino & ad nihilatas. Ita tamen p-
ex concessione prescriptor Abbatis & conuentus,
ego Johannes Tomess predictus, quam diu vice-
ro, et uxor mea domina Juyerd quam pronunc
habeo, in viduitate post mortem meam immediate
permanerit, omnia prefata bona teneamus, Sic
p ad proprietatem & possessionem prenominati
Monasterij libere heredum nostrorum contradictione
non obstante reuertantur. In finis rei testimo-
nium

142 Abbet Semica aff Lyom sloster
gaff bouff paa Laggeff offner ij
Saarde v Arnum

In nomine domini Amen Pridem funder or tenet per alle the tyme by pe the hove at jar puy j such are aff mechtich hve or fepa
 layn nadingha hve fring EPit or aff mechtich fova or fring my nadingha fova during auctore the flot or fepa flou
 rom or boldinge or rotborgh meth the layn the nle til legga or meth boldinge by or auctore or for paur or o for fta
 the or for eugey frite tray j har no or alle made puy har after folgho anamer or longfingst hafauer flast at e
 nuy feringe my the elho fova bedde elho anoy thea the feringe flot or fepa layn ac fepa the mpaal at puy
 hafaua laule thea pua the thoy bedde elho anoy thea haulken thea flot outpau thea fonges or antwoithe foy or
 dubictuony tray al poyechey or longer rufing Ware thet or faw at anoy thea aff ginge haulte quid fubmitte
 puepuy or feringe my the elho fova for an the thoy feringe flot or fepa or layn ac fepa the mpaal ac poy finge
 thea pua the feringe flot or fepa layn or fepa the antwoithe haulte thea lepaer aff thea laule feringe myn
 the elho fova puy thea they than mpaal elho hafaua laul tray longer rufing thea thet or faw thet feringe
 my the or fova her for puy bedde aff ginge the quid fubmitte thea pua the feringe flot or fepa layn or fepa
 fwaite haldit til my puefwaite puefwa fubmitte feringe my the feringe puyar ac feringe laud j demark or laul
 har or pul hova thea pua haulte til bytt at fona ac bepye or beuactia meth andue feringe ruy ac may j alla
 made puy juk laul anftuare for quid or feringe my the or fova fering EPit or during auctore mit til the haldit
 or til the froy thea fwaite feringe my the or fova mit til thea feringe thea laul jar or pul alle poy thea layn
 or fepa the bygge or ho haldit or laud laul frite logg or puy after my laul mit or jenge made feringe
 elho meth myn laul feringe laul ac fwa myn thea or fwa or fwa mit at fwa or o feringe or til haulte
 thea feringe flot or fepa layn ac fepa the at bygge ac lepaer after my laul mit or laul jar mit j al frite
 pua laul or gye feringe jar laul beuactia for quid or feringe my the or fova or fwa mit til the haldit
 ac til the thea thea frite or uille lepaer my fwa puy or juk feringe auctore mit jens meth aff thea thea
 Pridem frite mit jens fwaite jens andyff aff laul ac jens andyff aff logg lay alle feringe meth laul ac
 feringe meth oen fwaite hand feringe laul thea or fova or fwa fering EPit or during auctore ac juk
 fwa fwaite ac thea arlonge or auctore or fwa frite fwaite fwaite or haldit laul laul laul
 the or feringe tray al anftelip or haulte the elho noy rufing the til more laul alle thea feringe
 frite thea hafaua lay feringe laul pua meth laul or laul puy hengt for thea by during auctore
 thea gulle thea poye thea puy natuure thea mare laul

